

ОСТАННІ НОВИНИ

14:08 Чоловічки по-японськи: гості говорять лише 12 днів на тижді

14:08 **СЧ-2026: результати та відомості про мажорів, розклад телетрансляцій в Україні**

14:06 «Я б ніколи не образилася»: Селена Гомес попросила неперозуміння з Тейлор Свіфрт

14:08 Звернуть на це увагу: **24:08** кунікуми міді, такі знаєми мають викласти замелюкоєсія

14:09 США отувають удар по Ірану з захопленням увагу: що затупило опраціо

14:08 Желе із сметанним кремлом: десерт, який світяться всіма барвами

14:08 Розширення Євросоюзу — одна з найбільших історій успіху світової, коли почнуться переговори про вступ України до ЄС

Священник сховав реліквію в ящику з вугільям, але експедиція знала, де її шукати: в Києві презентували факсиміле Турівського Євангелія XI століття

Ігор ОСИПЧУК, «ФАКТИ»

У Києві в Національному музеї історії України відбулася презентація факсимільного видання рукописного Турівського Євангелія, яке створено в Києві у часи княжої Русі, у XI столітті. Зараз цей неоціненний рукопис зберігається у Вільнюсі, в Бібліотеці імені Врублевських Академії наук Литви.

Керівниця проєкту «Повертаємо» в Україну культурну спадщину, директорка видавництва Ганна Горобець розповіла, що до цього було видано факсиміле одинадцяти старовинних українських книг. Тож Турівське Євангеліє — дванадцяте. Оригінали цих пам'яток зберігаються за кордоном.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

— Як технічно була організована робота з оригіналом? Ваші фахівці поїхали в Бібліотеку імені Врублевських Академії наук Литви?

— Ні, не так. Було використано сучасні технології: литовські друзі виклали електронні копії аркушів Турівського Євангелія у хмарне сховище, і ми завантажили їх звідти. Все це офіційно — згідно з договором.

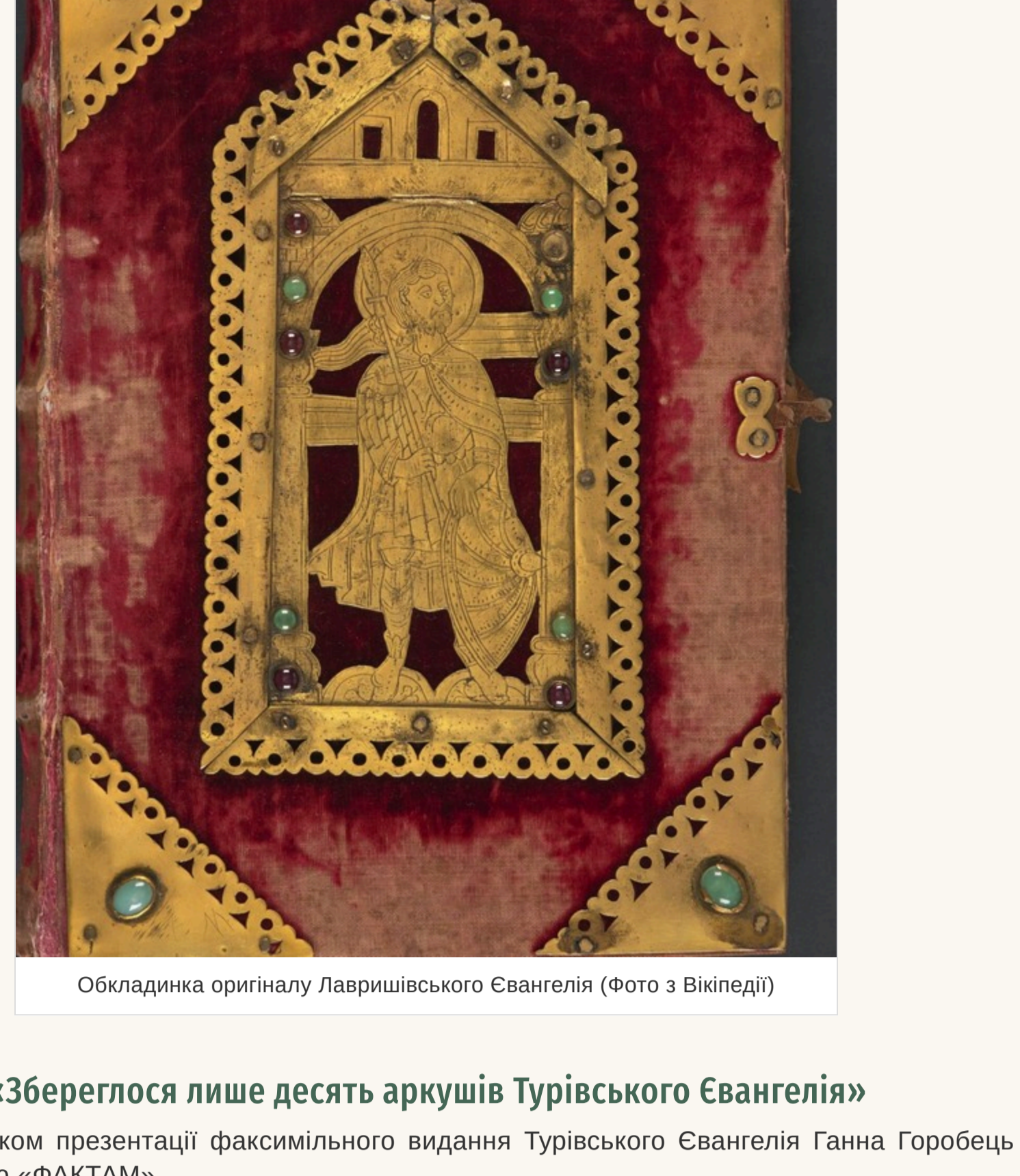
До речі, знаю, що зараз це одна з українських організацій звернулася до Бібліотеки імені Врублевських Академії наук Литви за проханням попрацювати з іншою старовинною книгою, так для них це вже було не безплатно. Я сказала представникам цієї української організації, що слід було сказати мені та я попросила б литовських друзів. Адже все одню факсимільне видання тої книжки буде робити наша видавництво — ми маємо вже чималий досвід, тож завдячу для підготовки факсимільних видань в Україні звертаємось до нас.

— Коли ми видали факсиміле Лаврівшиєського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати прохали мене, що в Білорусі що пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найдавніша з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лаврівшиєського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторийських, — Авт.). Забрали у поляків оригінал білорусам не віддали, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лаврівшиєського Євангелія, депутати парламенту Білорусі звернулись в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відьська днімом) поїхали в Білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лаврівшиєського Євангелія, на яку прийшло місто культурні білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довіє, що з рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяча помилок, які могли зробити тільки нескі української мови. Тож ця книгу переписували саме на території України.

«Білоруські депутати звернулись в українське посольство: мовляв, як ми посміли видати факсиміле пам'ятки, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні»

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лаврівшиєського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лаврівшиєського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати прохали мене, що в Білорусі що пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найдавніша з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лаврівшиєського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторийських, — Авт.). Забрали у поляків оригінал білорусам не віддали, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лаврівшиєського Євангелія, депутати парламенту Білорусі звернулись в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відьська днімом) поїхали в Білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лаврівшиєського Євангелія, на яку прийшло місто культурні білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довіє, що з рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяча помилок, які могли зробити тільки нескі української мови. Тож ця книгу переписували саме на території України.

«Збереглося лише десять аркушів Турівського Євангелія»

Перед початком презентації факсимільного видання Турівського Євангелія Ганна Горобець дала інтерв'ю «ФАКТАМ».

— На яких умовах литовська сторона надала вашому видавництву можливість працювати з оригіналом Турівського Євангелія? — ставлю питання пані Ганні.

— На умовах безоплатної співпраці: гроші вони з нас не взяли.

— Як технічно була організована робота з оригіналом? Ваші фахівці поїхали в Бібліотеку імені Врублевських Академії наук Литви?

— Ні, не так. Було використано сучасні технології: литовські друзі виклали електронні копії аркушів Турівського Євангелія у хмарне сховище, і ми завантажили їх звідти. Все це офіційно — згідно з договором.

До речі, знаю, що зараз це одна з українських організацій звернулася до Бібліотеки імені Врублевських Академії наук Литви за проханням попрацювати з іншою старовинною книгою, так для них це вже було не безплатно. Я сказала представникам цієї української організації, що слід було сказати мені та я попросила б литовських друзів. Адже все одню факсимільне видання тої книжки буде робити наша видавництво — ми маємо вже чималий досвід, тож завдячу для підготовки факсимільних видань в Україні звертаємось до нас.

— Маєте відповідні обладнання?

— Ні, адже у нас не друкарня, в видавництво — ми готуємо книги до друку.

— Скільки тривала робота з підготовки факсимільного видання Турівського Євангелія?

— Два роки. Тут слід сказати, що збереглося тільки десять аркушів цієї рукописної книги, тобто овадцять сторінок. Але це, в б сказав, дорожочні сторінки, адже вони XI століття — часів правління великого князя Ярослава Мудрого.

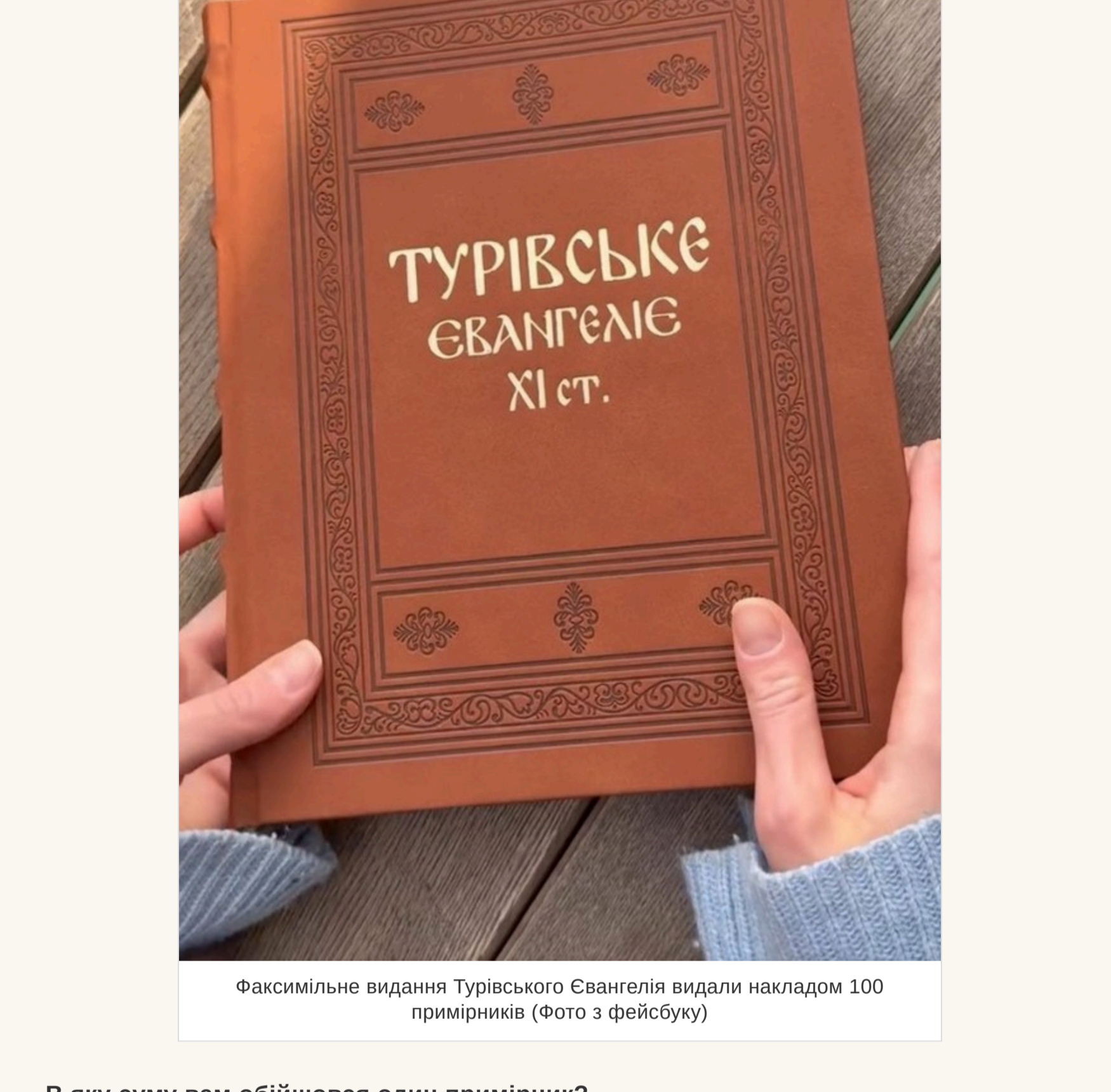
Для їх дослідження ми залучили науковців з декількох країн: трьох з України, двох з Литви та одного з Польщі. Кропитка наукова робота потребувала багато часу: Тому її вийшло, що для підготовки видання знадобилося два роки.

Наші кошти доволі обмежені, тож ми не мали можливості платити іноземним науковцям. Вони сказали на це: «Нам би по примірник факсимільного видання». Відповіли їм: «Так я вам подарую три примірники».

— Який наклад цього видання?

— Сто примірників. Ми розповсюдимо їх по національних наукових бібліотеках у кожну регіоні України та провідних музеях, як-от Центральних заповідник «Софія Київська», Національний музей історії України, обидва Музеї книги і друкарства (в Києві і в Острозі). Це моя мрія — щоб у всіх областях країни був комплект наших факсимільних видань. Сенс у тому, щоб науковці на місцях мали доступ до факсиміле старовинних українських книг.

Окрім того, ми даємомо наші факсимільні видання іноземним науковим центрам, бібліотекам і фондам. До речі, зараз ми завершуємо переклад англійською мовою Турівського Євангелія та його наукового дослідження. Плануємо видати цю книгу у червні-липи.

— В яку суму вам обійшовся один примірник?

— Разом з авторськими гонорарами українським вченим — понад 3 тисячі гривень.

“**Читайте також:** *Мазепа зустрічаєсз з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність*

«У Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі»

Заступник генерального директора Національного заповідника «Софія Київська» доктор історичних наук В'ячеслав Корнієнко, який взяв участь в дослідженні Турівського Євангелія, розповів:

— Це Євангеліє було створене у великокнязівському скрипторію (слово має латинське походження: «срипта» — це писар), який розміщувався в Києві, в Софійській соборі.

Раніше вважалося, що Турівське Євангеліє написано десь в іншому місці. Сказимо, в Мінську заявляли, що це білоруська книга. Дехто з науковців трактував обережніше: мовляв, складно довести, що цей манускрипт був написано не в Турові (в цьому білоруському місті його виявили), але водночас важко спростувати, що він створений не там.

В'ячеслав Корнієнко: «Турівське Євангеліє створено в XI столітті в Києві, у великокнязівському скрипторію, який знаходився на території Софійського собору» (Фото автора)

Турівське Євангеліє виявили за часів російської імперії. За наказом полемітеля навчального округу Більдунго у Турів була направлена експедиція, яка мала на меті знайти свідчення того, що цей край «исконно русский». Турівське Євангеліє намагалися представити як доказ цієї тези.

Священник у церкві спробував прихопити цю реліквію: в ящик з вугільям. Проте, мабуть, експедиція знаєла, де шукати основу. І от коли ми видали факсиміле, зайшла в приміщення, де було навалено усілякі речі, «випадково» зазирнула в ящик з вугільям і так відшукала ці дорожочні десять аркушів. Потім їх відвезли у Вільню.

У ХХ столітті, під час Першої світової війни, коли російська армія відступала, під проводом партизанки, культурнички цінності з Вільнюса вивезли бібліотека та архів. Їх відправили в Румянцівську бібліотеку (їїни російська державна бібліотека) в Москві. Згодом, в період між двома світовими війнами, російська сторона поширвала чутки, що вивезені в Вільню рукописи світові. Для чого була потрібна ця леенда? Щоб Польща припинила висувати вимоги по поверненні цієї спадщини. А після Другої світової війни Турівське Євангеліє (певно, й інші реліквії) повернули у фактично окуповану Радянським Союзом Литву.

У 1990-х роках, коли створилися національні держави, почалися дослідження, які мали на меті з'ясувати питання Турівського Євангелія. Тоді навіть російські науковці зазначали, що ця книга має виразні риси школи київської скрипторії. При цьому вони говорили, що невідомо, де саме працював переписувач над Турівським Євангелієм: можливо, в Турові, не виключено, що в якомусь іншому місці. Тобто знову в таки створювалося підґрунтя для заяв про «спільну спадщину».

Важливий момент — оформлення цього Євангелія. Зазвичай стародавні рукописи мають гарне оформлення — в них присутні мініатюри. А в Турівському Євангелію їх немає. Але там дуже майстерно написані засвоєні літери й заставки. Так от, найбільші аналогії цьому ми з мистецтвознавцюєю Потіною Янцукіною знайшли в оформленні стінопису Софійського собору, який був джерелом натхнення для переписувачів книг.

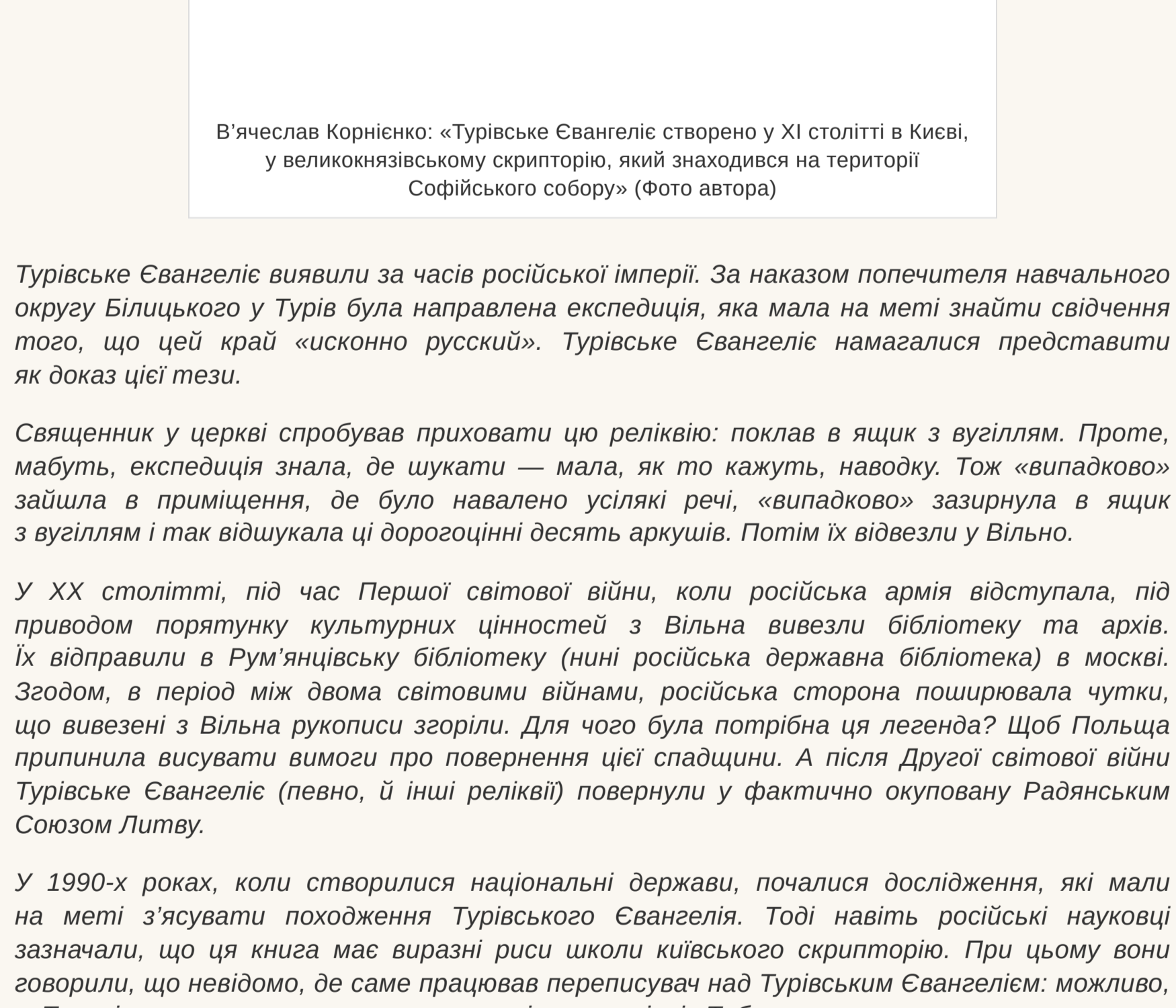
Цей факт науковці української мовними особливостями Турівського Євангелія, які досліджував науковець Віктор Мусієнко, дали нам підставу зробити висновок, що його створено в Києві, у великокнязівському скрипторію. Слід зазначити, що польська колегія, яке вивчала це Євангеліє, знайшла в ньому ознаки української мови. Підкресли, що вона працювала абсолютно незалежно від нас.

Слід розуміти, що в Софії Київській існував центр нкописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі. І лише наприкінці XI століття з'явився іншй скрипторій, зокрема в Новгороді.

Тепер щодо твердження російської історіографії про те, що була відомо? Бу мовні норми писемна мова. Якщо вона існувала, то це була староруська мова. Чому? Бо мовні норми задавали київські переписувачі. Тобто вони часто писали так, як зоворили, тому наробили помилку при переписуванні книг церковнослов'янською мовою. А їхні новгородські колеги, переписувачі книги, створені в київському скрипторію, стримували ці помилки як норму церковнослов'янської мови.

Доктор історичних наук Людмила Гнатенко, старша наукова співробітниця Інституту рукопису, яка також досліджувала текст Турівського Євангелія, зокрема, зазначила:

— Ідея спільної (з родінами. — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці московії були самі болота. Не може існувати традиція держави, якщо в той період її (держави) ще не існувало.

Раніше «ФАКТИ» розповідали, як брехня про князя, який побудував Софію Київську, залишилася нерозкритою майже тисячу років.

На фото у заголовку: Ганна Горобець. «Один примірник факсимільного видання обійшовся нам і понад три тисячі гривень» (Фото автора)

Читайте нас у Facebook * 2987

◀ До змісту роздулу Розкрити повністю? Відкрити її та натиснути CTRL+Enter

🖨️ Друкована версія 📧 Лист редакторів 🚩 Поскаржитися

f Поділитися 0 📧 Поділитися 🐦 Твітнути

Терезам — «Дайка Меч» та ренесанс за будівлю «Св.Спаса» — «Полка Жовель» Погляд майбутнє: Тарасюк на 15 червня	Водоплив — відверт розлом, Козорган — шанс на поверненні: гороскоп на 14 червня	Овчак потрібно скласти лави захиста борги. Скорочення — відомість від невідомих: фінансовий гороскоп на тижень 15 червня	Непередомого досі сина чинюна світу відрадає у сімйоні кокету колашеї бойфренд Мадонні (фото, арте)
---	--	---	--

Новини партнерів

Мапа сайту	Сайт	Культура	Кіноа релетта	Історія сучасності	Імеміоні дні
Новини	Прима ланя	Шоу-бізнес	Люди та звірі	Гороскоп	Кіос валет
Політика	Примак спорт	Суспільство	Метаста старі	Кіос валет	Філофатя
Україна	Футбол	Спільн життя	25 років полону	Залитайте у факта	Пілод

Резюме | Подарункова | Контакти | Привітання і співграти | Правила користування сайтом fakty.ua

© 1997–2025 «Факти та коментарі» | Привітання і співграти | Правила користування сайтом fakty.ua

Усі права на матеріали сайту охороняються у відповідності до законодавства України.

ПОПУЛЯРНЕ

1 Батько ливин Грушевському стігали грошей, що той побудував шестиповерховий будинок і училище: виждьт книга про українську інтелекціо поначу ХХ століття

30 травня 2024 12:24

2 «Мене називають «стервом» суддя, яка працювала на фсб, отримала 15 років ув'язнення за держраду в умовах воєнного часу

6 червня 2024 12:50

3 «Наше завдання — поверти у вертикальному положенні й без парасоль»: 70-річний інструктор ЛЕХ про боротьбу з поганою генетикою та грибами

7 червня 2024 12:25

4 Вбивця мав з собою два зображення Петлери, але спитав: «Чи Петлери?» — і після ствердної відповіді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР

25 травня 2024 12:25

5 «Ми заходили на позиції, як зачинували в нуль»: зріка «Ти — космос» Володимир Кравчук про ризик в Україні

28 травня 2024 12:24

Рубрика: **Фінансовий гороскоп** | 11.06

Понеді 15.06.26. 06:00 sjtoprk

+13° Кіно Бізнес 92% тисо 740 мм Вітер 3 м/с, заходять Погода на 10 днів від sjtoprk.ua

БІЛЬШЕ У РОЗДІЛІ

Більше мав з собою два зображення Петлери, але спитав: «Чи Петлери?» — і після ствердної відповіді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР

25 травня 2024 12:24

Мазепа зустрічаєсз з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність

6 травня 2024 12:53

Поки одні дискутували, як назвати український парламент, українські і ардеват за рубль опублікували оголошення про створення Центральної Ради

25 червня 2024 12:24

Загинув в червонську бою 224 воли: в Києві показали реліквію, яка днімом зберегла після заплекої битви

22 жовтня 2024 12:24

Небесний покровитель Києва повернувся після 42 років мандату у мурі показали барельєф Архистратія Михаїла, вритований з вогню

3 червня 2025 12:24

